

АНАЛИЗА БИЛАНСА

Додатак „Народном Благостању“

БРОЈ 5

БЕОГРАД, 30 ЈАНУАР 1932

ГОДИНА IV

Садржај:

Union des Usines et des Exploitations Forestières de Nasic s. a. — Genève.

Босанска Солвај творница д. д. — Лукавац.

Фабрика коже Франц Вошњак и синови д. д. — Шоштањ.

Југославенско индустријско и трговачко д. д. — Загреб.

Vel. Bečkerečka štedionica — Vel. Bečkerek.

UNION DES USINES ET DES EXPLOITATIONS FORESTIERES DE NASIC S. A. — GENEVE.

Ma da se ovde radi o jednom akcionarskom društvu koje je protokolirano u Ženevi, već samo ime jasno govori da se radi o jednom poduzeću koje je u znatnoj meri zainteresirano i u našoj privredi. U našoj šumskoj, dotično drvnoj industriji afilirana poduzeća Union Nasic igraju dominantnu ulogu.

Ishodom svetskog rata peštanska Neuschloszka tvornica tanina i parna pilana, jedno od najvećih šumskih poduzeća Austro-Ugarske a možda i Evrope, našlo se je u jednom nezgodnom položaju. Glavni deo poduzeća: šume, pilane i razne tvornice ostale su na teritoriju Jugoslavije. Pored toga i u drugim naslednim državama bivše Monarhije poduzeće je imalo svoje šume i svoje tvornice. Problem je bio u tome kako i dalje čitav raniji posed zadržati u jednoj ruci. Bilo je odmah jasno da će se u pojedinim državama naslednicama morati osnovati naročita akcionarska društva koja će u sebi da koncentrišu ono što je pripadalo Neuschloszkoj tvornici tanina.

Da se pojedina nacionalna poduzeća drže na okupu u jednoj ruci došlo se je na ideju osnivanja naročitog holdinga. To poduzeće ima u svojim rukama većinu akcija pojedinih nacionalnih društava. Svaka država naslednica dobila je posebno društvo a raniji vlasnici preko holdinga imaju apsolutnu prevlast i zadržaće u svojim rukama sve niti koje su imali i ranije.

Holding-Companija protokolirana je u Ženevi. Prvo što Pešta za sve države ne bi bila tako zgodna, a drugo što Švajcarska za Holding-Companije daje naročite poreske povlastice. Međutim je poduzeće i dalje vođeno zapravo iz Pešte. Već je prošlo 10 godina otkada je osnovana Union Nasic pa prema tome možemo gledati na razvitak desetgodišnjeg rada.

Union Nasic zainteresirano je u našoj industriji drva u znatnoj meri. Odmah 1919. g. osnovana je Našička tvornica tanina i paropila koja je preuzela raniji posed Neuschloszke u Jugoslaviji. Godine 1927. Našička tvornica tanina iz Zagreba preuzima Gregersenovu pilanu u Zavidovićima, jedno od najvećih šumskih poduzeća Bosne. Tako je Union Nasic preko Našičke tvornice tanina bilo zainteresirano ne samo u industriji drva Slavonije nego i Bosne. Međutim pre i posle toga Union Nasic zainteresovalo se je i kod mnogih drugih naših šumskih poduzeća. Iako se danas u njenoj interesnoj sferi nalaze: Impregnacija drva d. d. Karlovac-Zagreb, „Krndija“ d. d., „Kutjevo“ d. d., „Dugoselo“ d. d., „Tanin“ d. d., „Podravina“ d. d. i t. d. Kako vidimo koncernu Union Nasic pripada najveći deo naše šumske industrije, dotično je po njoj kontroliran a i finansiran.

Bilanca Union Nasic za poslednje 4 godine iznaša u hiljadama švajcarskih franaka:

	1927/28	1928/29.	1929/30.	1930/31.
Aktiva				
Efeki	14.200	14.200	14.200	14.200
Dužnici	15.924	21.725	21.898	19.465
Pasiva				
Akcijski kapital	20.000	22.280	22.280	22.280
Rezerva	2.500	3.303	3.406	3.510
Verovnici	634	3.025	3.034	1.362
Zajam	5.000	5.000	5.000	5.000
Dobitak	1.958	2.303	2.361	1.523
Ukupna bilansa	30.124	35.925	36.098	33.699

Zbir bilanse iznosi 33.7 miliona švajcarskih franaka ili oko 370 miliona dinara. Po tome se vidi da se radi o jednom poduzeću većih dimenzija.

Interesantno je da u aktivni nailazimo na samo dve pozicije. Prva je efekti i ona je konstantno bilansirana sa 14,200.000 franaka. To su akcije afiliranih poduzeća koje ima holding. Od ukupnog akcijskog kapitala svih poduzeća koji spadaju u interesnu sferu Neuschloszke preko 150 miliona dinara koncentrirano je kod ove Holding-Kompanije. Pored toga što u svojoj lisnici drži većinu akcija afiliranih poduzeća Union Nasic i finansira pojedina afilirana poduzeća. Tako koncem poslovne godine 1930/31. potražuje od afiliranih poduzeća gotovo 20 miliona franaka. Na ovaj se način i vrši finansiranje raznih poduzeća koja spadaju u koncern Neuschlosz. Drugih pozicija aktive nema. Nikakvih investicija, nikakova inventara (što je utrošeno već je otpisano) i nikakova gotovina.

Dionička glavica iznosila je 20 miliona franaka, a pred 3 godine povećana je na 22,280.000 franaka. Vlastitom glavnicom Union Nasic skoro dvostruko pokriva sve efekte koje ima u lisnici. Kod mnogih holding-kompanija dionička glavica zna biti mnogo manja nego što je protuvrednost preuzetih akcija. Takove Kompanije izdavanjem obligacija namaknu ostatak potrebnih sredstava.

Kako Union Nasic ne samo što je preuzela većinu akcija konserna nego i finansira pojedina poduzeća, to je ono pored vlastite glavnice upućeno na strana sredstva. Verovnici iznose nešto preko 1.3 miliona franaka. Pre dve godine iznosili su preko 3 miliona. To su u prvom redu tekući bankovni krediti ukoliko delomično nisu i potraživanja pojedinih afiliranih poduzeća koja momentano ne trebaju kredita centrale.

Međutim vidimo i iznos od 5 miliona franaka. To je jedan obligacioni zajam u funtama uz 7% koji je bio zaključen da se ojačaju sredstva sa kojima raspolaže Holding-Kompanija.

Dobitak je poslednje 2—3 godine iznosio oko i preko 2

miliona franaka, što je omogućavalo isplatu dividende od 8.5%. Međutim čisti dobitak prošle godine koji sa prenosom prelazi 1.5 miliona franaka nije razdвоен akcionarima nego je prenesen na novi račun da služi kao pokriće eventualno slabijim rezultatima ove poslovne godine.

Union Nasic, pored toga što se je znatno proširila po Jugoslaviji poslednjih godina, doterala je svoje tvornice, naročito parketa u Madžarskoj i Rumuniji, a i na Rijeci je osnovala talijansku afilijaciju.

Račun gubitka i dobitka ovako izgleda:

Приходи	1927/28.	1928/29.	1929/30.	1930/31.
u hiljadama švajc. franaka				
Prenos	208	241	276	333
Приходи	2.258	2.585	2.747	1.814
Rashodi				
Porezi	78	85	54	89
Troškovi	64	71	81	80
Kamati	364	365	527	455
Na raspolaganju	1.958	2.303	2.361	1.523

БОСАНСКА СОЛВАЈ ТВОРНИЦА Д. Д. — ЛУКАВАЦ.

Према биланси концем 1930 о једној кризи и њеним последицама код Босанске Солвај творнице д. д. у Лукавцу нема још ни говора. Биланса показује нормални развитак — дапаче код машина имамо знатних нових инвестиција. Получени чист добитак у главноме одговара чистом добитку из године 1929. Он је по томе за неколико милиона динара већи него што је био ранијих година, кад је деоничка главница износила 30,40 а онда 60 милиона динара.

Колико је криза деловала у прошлој години видећемо у биланси за 1931. По свој прилици, с обзиром да се је продукција Босанске Солвај творнице у главноме извозила у иностранство, да је опште погоршање привредних прилика деловало и на могућност пласмана добивених продуката а према томе и на пословни резултат. Међутим за подuzeће структуре Босанске Солвај творнице, у првом реду водећи рачуна и о залеђу којег она има и неколико евентуално мање повољних година не може оставити дубљих трагова. Босанска Солвај творница располаже властитим средствима у далеко већем износу него што су инвестиције. Дапаче и претежни део прометног капитала покривен је властитим средствима. Веровници у биланси Босанске Солвај играју једну споредну улогу. Код таковог стања подuzeћа, погоршање коњунктуре може да смањи чисти добитак али не може ни за најмање да уздрма темеље подuzeћа. Периоди депресије нарочито ако дуже трају могу постати фатални за она подuzeћа која су било за инвестиције било за вођење пословања узеле веће банковне кредите. Терет камата који једнако притиска радило подuzeће или не, кадар је, ако депресија неколико година траје, да подuzeће доведе до слома дотично да га препусти на милост и немилост новчаних поверилаца. Данашња индустријска депресија која погађа и многа наша подuzeћа пољубати ће темеље многих подuzeћа. Само што данас ни новчани заводи нису ни вољни, а ни у стању да преузимају нове индустријске ангажмане. Ко располаже готовим новцем моћи ће за кратко време да за релативно јефтине новце дође до разних индустријских подuzeћа.

Од године 1926 па до године 1929 Босански Солвај је сваке године приступао повишењу деоничке главнице. За ове 4 године у три наврата деоничка је главница повишена од 30 на 80 милиона динара потпуно уплаћених. Године 1930 и 1931 није било никаква повишења деоничке главнице. Опажа се извесно сатурирање. А из билансе се јасно види да и не постоји потреба за повишењем властитих средстава. Не само што су инвестиције двоструко покривене властитим

средствима него и највећи део дебитора покривен је властитим средствима. Код скоро 60 милиона динара дужника кредитори износе само 12 милиона или тек једну петину. А подuzeће које има властитих средстава за готово 100 милиона динара може имати и вересију од неких 12 милиона динара.

Биланса за 4 последње године овако изгледа :

Активна :	1927.	1928.	1929.	1930.
у хиљадама динара				
Некретнине	9.279	12.456	17.093	17.664
Машине	11.191	14.282	19.103	26.264
Транспортна средства	871	1.329	1.943	1.658
Мобилиар	687	836	1.089	909
Сировине	10.027	14.367	17.979	12.272
Дужници	52.300	67.969	60.888	59.854
Пасива :				
Главница	40.000	60.000	80.000	80.000
Резерва	7.135	8.056	9.265	10.943
Кредитори	23.393	25.759	11.448	12.125
Преносне ставке	4.708	5.801	430	75
Добитак	9.607	11.996	16.777	16.297
Укупни биланс	84.847	112.322	118.718	119.443

Укупни биланс концем 1930 одговара укупном билансу концем 1929. Ипак има неких битнијих промена у појединим позицијама билансе 1929 и 1930. Некретнине су порасле за 600 хиљада динара. Стrojeви за преко 7 милиона. По томе у године 1930 извршено је нових инвестиција за 8 милиона динара. А према години 1927, иза како је извршена валоризација инвестиција, машине су исказане у биланси са 150% већим износом. То значи да се подuzeће све то више проширује дотично да се технички усавршује.

Сировине и готови фабриката билансирани су за 5,5 милиона динара мањим износом него године 1929. Штега што те две позиције нису засебно изказане. Смањење те позиције за 5,5 милиона могло би се тумачити, прво да је концем 1930 пласирање продукције још увек текло глатко и да према томе није било већих залиха фабриката. А могло би се тумачити да се већ осећају потешкоће око пласирања робе, да је продукција у назадовању и да се по томе залихе сировина и полуфабриката мање него што је у периоду интензивног рада.

Кредитори су за пар стотина хиљада динара већи него концем 1929. Међутим они изнашају тек половину онога што су износили пред две године кад је деоничка главница била само 60 милиона динара. Повећањем главнице од 60 на 80 милиона веровници су преполовљени.

Чисти добитак за преносом прелази 16 милиона динара. То значи укамаћење деоничке главнице са 20%.

За годину 1930 као и за годину 1929 исплаћена је дивиденда од 32 динара што с обзиром да номинала деонице износи 200 динара значи 16%. Мало је наших индустријских подuzeћа јачих димензија која су у стању да поред знатно повишеног капитала плаћају тако знатну дивиденду.

ФАБРИКА КОЖЕ ФРАНЦ ВОШЊАК И СИНОВИ Д. Д. — ШОШТАЊ.

У нашој индустрији за прераду кожа доминирају у главноме три фабрике: на територији Србије фабрика коже „Бели Орао“ у Београду, у Хрватској Загребачка творница кожа а у Словеначкој Фабрика коже Франц Вошњак а. д., Шоштањ. Последња је међ свим фабрикама највећа и најстарија. Она је основана у 1788. години, дакле скоро пре сто педесет година. Ова се фабрика може убрајати у наша најстарија индустријска предузећа у опште; а интересантна је и због тога што кроз читаво време свога постојања није

променила сопственика. Основана је од почетка староседелачке словеначке породице Вошњак, која је и данас, после стопедестгодишњег постојања фабрике још увек њезин једини сопственик (и ако је предузеће у 1924. години претворено у акционарско друштво). Све акције се налазе у рукама Вошњакових и сви чланови породице запослени су у њој. Тако је то убичајено већ генерацијама.

Пре светскога рата фабрика се бавила у претежној мери прерадом тешких кожа, али је у послератним годинама прешла и на прераду ситних кожа, што више одговара приликама и потребама домаћег тржишта, пре свега наших јужних крајева. Поред тога основана су нова одељења за прераду и производњу финијих и специјалних кожа, намењених у главном за извоз. Извозни посао свакако доминира. Фабрика извози у Аустрију, Чехословачку и Немачку, а нарочите врсте финих кожа у Енглеску. Посао са Енглеском заузима у послератним годинама врло велики обим, а управа фабрике му придаје толику важност, да се један члан Вошњакове породице стално налази у Енглеској због одржавања веза и контроле послова. Овде се управо ради о једној специјалној грани индустрије коже. За овај извозни посао недовољна је домаћа производња сирових кожа, у погледу количина као и квалитета, због чега је фабрика упућена на увоз сировина, а специјалних кожа чак и из Индије и са Малајских острва.

Извозни посао је сачувао фабрику од неповољне коњунктуе домаћег тржишта. Прилике су у последњим годинама и на светском тржишту кожа биле доста неповољне, али се то код израде специјалних кожа није у толикој мери осећало. Било је чак и повољних момената, због пада цена сировина, смањења транспортних трошкова и т. д.

Предузеће је првокласно и ванредно просперно. Упркос опште кризе, која је имала за последицу рестрикцију производње извесних артикала, предузеће се стално модернизује и усавршава, тако да је за извесне специјалне производе данас ван сваке конкуренције. Пре рата морала се и она борити с извесним тешкоћама, али је за време рата управа вешто умела да искористи коњунктуру и помоћу постигнутих ванредних добитака из оних времена изврши у првим послератним годинама реорганизацију и модернизацију а нарочито специјализацију производње.

Анализа биланса Вошњакове фабрике кожа је надасве интересантна. У наредној табlici смо упоредили главне билансне позиције за неколико последњих година.

Актива	1925. г.	1928. г.	1929. г.	1930. г.
	у хиљадама динара			
Благајна	283	158	302	240
Дужници	24.950	29.691	30.843	21.855
Залихе робе	21.440	27.753	21.220	23.200
Реалитети	200	200	200	200
Инвентар	100	428	499	411
Римесе и предујмови	135	—	3.689	256
Пасива				
Главница	8.000	12.000	12.000	12.000
Резерве	4.718	6.875	7.542	7.811
Резерва осигурања	200	3.500	3.500	3.500
Рез. дубиоза	1.000	—	—	—
Повериоци	32.215	28.145	25.485	22.086
Трате	899	6.496	7.350	—
Добит	213	866	877	764
Збир билансе	47.247	58.268	56.755	46.162

Рачун губитка и добитка.

Расходи.	1925. г.	1928. г.	1929. г.	1930. г.
Порези	1.897	769	670	906

Отписи	106	64	89	88
Добит	213	866	877	764

Приходи

Бруто	2.207	1.699	1.636	1.758
Збир прихода	2.207	1.699	1.636	1.758

Напоменули смо, да фабрика сјајно ради. Међутим, ако се баци поглед на кретање исказане чисте добити, изгледа, да нас оно демантује. Тако видимо, да се у годинама 1925. до 1927. исказује добит од свега годишње 200 хиљада; у периоду од 1928. до 1929. године добит варира око 870 хиљада, а у 1930. години смањена је на 764 хиљаде. (Код Загребачке фабрике кожа исказана је последњих година добит од преко 2.5 милиона динара, код од прилике једнаког обртног капитала). Породица Вошњак веома је богата и не полагаже много на дивиденду — а миноритетних акционара нема. Ова мала добит доказује, да се сва сретства и сав принос фабричин употребљава за јачање сопствених сретстава и оставља у процват производње. Пошто знамо да се стално врше нове инвестиције и пошто видимо, да је вредност непокретности и машина скоро потпуно отписана, а амортизационих фондова нема, то претпостављамо, да се добит употребљава за финансирање нових инсталација. То је свакако похвално, али би са гледишта читкости биланса и публицитета било корисно да се ове трансакције спроведу кроз годишње завршне рачуне.

Кад је у 1924. години фабрика претворена у породично акционарско друштво, главница је утврђена на 8 милиона динара, који су унети у апорима а не уплатама. У 1928. години главница је поновно повишена, на 12 милиона динара. Редовне резерве се снажно дотирају; за време последњих пет година порасле су за преко три милиона, од 4.7 милиона на 7.81 милион динара. Сем тога постоји и фонд осигурања од 3.5 милиона динара. Овај се фонд први пут појављује у биланси за 1927. годину кад је основан, вероватно валоризацијом извесних актива. Према томе сопствена сретства фабрике износе крајем 1930. године 23.3 милиона динара према 14 милиона у 1925. години. Нешто мањи су повериоци крајем 1930. године, са 22.08 милиона динара, тако да достиже обртни капитал 45.5 милиона динара.

Повериоци финансирају дужнике — који су крајем 1930. године исказани са 21.8 милиона, а сопствена сретства покривају залиху робе, која је процењена са 23.2 милиона. У погледу дужника су последње године учињене значајне промене. Ова је позиција већ неколико година у постепеном порасту, а крајем 1929. године дужници су порасли на рекордну цифру од 30.8 милиона динара. Пошто су у току 1930. године дужници подвргнути ревизији и пошто је промењен начин кредитирања, предузеће је смањило дужнике за читаву једну трећину, за 9 милиона динара на 21.8 милиона, за колико су одмах смањени и кредитори фабрике. Римесе и предујмови су такођер знатно редуцирани: од 3.7 милиона у 1929. години на свега 256 хиљада.

Као последица привредне депресије могла би се напоменути повећање залихе робе, за 2 милиона на 23.2 милиона динара. Непокретности, које обухватају огромне комплексе земљишта, фабрике, куће за становање, машине и т. д. и т. д. билансирани су већ годинама непромењено са 200 хиљада динара и ако претстављају реалну вредност од најмање 20 до 30 милиона динара. То претставља огромне финансијске резерве предузећа. Ако би их билансирани овим износом, онда би и у пасиви морала порастати сопствена сретства. У томе случају би и однос повериоца према сопственим сретствима, који сада износе 1 ка 1, био промењен у корист сопствених сретстава а у односу 2.5 ка 1. Инвентар, који је према прошлој години отписан за 90 хиљада динара, исказан је са свега 411 хиљада динара. И у овој позицији постоје велике тихе резерве.

Таквих индустријских предузећа ми код нас уопште немамо.

После пореске реформе у 1927. години, су порези знатно смањени; док је предузеће у ранијим годинама плаћало годишње око два милиона на име пореза, плаћа сада око 700 хиљада динара. У 1930. порез је нешто порастао на 906 хиљада динара. Интересантно је напоменути, да је фабрика кожа на име пореза од 1925. до 1930. године плаћала пуних девет милиона динара.

На име дивиденде фабрика је плаћала: у 1924. години 4%, за 1925. до 1927. годину ништа, 1928. до 1929. године 4% а за 1930. годину 3%.

Чиста добит у 1930. години у износу од 764 хиљада динара подељена је на следећи начин: 191 хиљада је дотирана резервним фондовима, пенсионом фонду 120 хиљада, на име дивиденде је дато 360 хиљада, 70 хиљада дато је као ренумерација а 23 хиљада је пренето на нови рачун.

У управи су: Херберт, Валтер и Мариана Вошњак и Август Вестен.

ЈУГОСЛАВЕНСКО ИНДУСТРИЈСКО И ТРГОВАЧКО Д. Д. ЗАГРЕБ.

Подузеће је основано као акционарско друштво године 1928. Акцијски је капитал утврђен са 5 милиона динара. Међутим је за сада издано само 12.500 акција а Дин. 100 номинале дакле 1 милион 250 хиљада динара.

Подузеће је основано по „Титанит“ д. д. у Загребу дотично по људима који стоје на челу Титанига. Оно поседује две творнице. У Карловцу је преузело једну творницу металне робе, а у Загребу творницу дугмета и сродних артикала. Колико једна творница толико и друга знатно је проширена и модернизирана тако да могу боље одољевати конкуренцији долазила она са стране домаћих или страних творница. Како је Титанит дотично група која се око њега купи, финансиски доста јака то и Југославенско индустријско трговачко д. д. не оскудева средствима. А то је за развита једног индустријског предузећа једно од најважнијих питања.

Биланса за две године од када постоји предузеће овако гласи:

Активa	1929.	1930.
	у хиљадама динара	
Творничке зграде	1.212	1.306
Стројеви	1.292	1.695
Инвентар	251	288
Складиште	4.624	4.193
Каменолом	1.330	3.102
Благајна	63	25
Дужници	727	2.468
Губитак	580	—
Пасива :		
Деоничка главница	1.250	1.250
Веровници	8.833	12.407
Добитак	—	4
Збир билансе	10.088	13.657

Како видимо збир је билансе доста знатан. Подузеће је још у развоју. То се види по порасту инвестиција. Некретнине су порасле за 100 хиљада динара, јер су се вршила дозирања. А стројеви су порасли за 400 хиљада динара јер су набављене нове машине.

Складиште робе је мање за скоро пола милијона динара. Макар се је предузеће проширило изгледа да је пласман израђене робе био повољнији. Међутим дужници су порасли од 0,7 милиона на 2,5 милиона или више него на

троструко. То би било у складу са развојем и проширењем пословања. А проширење пословања вуче за собом као последицу повећање кредита јер се новим комитентима мора дати роба на кредит.

У биланси за 1929 налазимо и позицију „Каменолом“ са 1,3 милиона а године 1930 са 3,1 милиона. С обзиром на настојање државе, а нарочито бановина око уздржавања цеста, потреба за каменом бива све већа. Последњих година никла су многа предузећа која су отворила каменоломе. У каменолом Југославенског индустријског и трговачког д. д. инвестирано је већ преко 3 милиона динара. То је знатан износ за предузеће ове струке. А по свој прилици да и знатан део дужника долази од потраживања за набављени камен.

Веровници су порасли од 8,8 на 12,4 милиона динара. То је у вези са порастом разних позиција активне стране билансе. С обзиром да разне инвестиције износе већ преко 6 милиона динара деоничка главница од 1 милиона динара изгледа прениска. Мада предузеће има једно јако финансиско залеђе све се више указује потреба да се деоничка главница подигне на већ предвиђених 5 милиона динара.

Прва година пословања свршила је са губитком од 580 хиљада динара. Друга година већ исказује чисти добитак од 4 хиљаде динара. Значи да је први организаторни стадиум већ прешао и да се ударени темељи нормалном солидном развоју. Међутим губитак прве пословне године који износи готово половину уплаћене деоничке главнице погађа предузеће за дуги низ година. Ради тога указује се потреба отписа тога губитка путем редукције деоничке главнице и каснијег новог повишења у сврху да се намакну средства која су пласирана на дуги рок.

Повољна је чињеница да су отписи у години 1930 били нарочито јаки што даје гаранцију за солидно вођење предузећа.

VEL. BEČKEREČKA ŠTEDIONICA — VEL. BEČKEREK

Između pet lokalnih novčanih zavoda Velikog Bečkereka najinteresantnija je Vel. Bečkerečka štedionica. Ona nije samo najstarija banka Bečkereka već i gotovo čitave Vojvodine — pošto će ove godine slaviti šesdeseto-godišnjicu svoga rada. Pet lokalnih banaka je za Bečkerek vrlo mnogo; to se oseća u međusobnoj konkurenciji. Od ovih pet banaka tri imaju relativno mali poslovni volumen dok je konkurencija naročito interesantna kod Opšte privredne banke i Bečkerečke štedionice. Oba zavoda imaju glavnicu od jednog miliona i vrlo znatna tuđa sretstva: Opšta privredna banka ima krajem 1930. godine 30 miliona uloga a štedionica ju je nadmašila sa 33 miliona dinara.

Gospodin Aurel Majer od Opšte privredne banke podržava odlične poslovno-prijateljske veze sa raznim vodećim zagrebačkim i beogradskim bankama ali mu i u tome gospodin Imre Bak od Bečkerečke štedionice uspešno konkuriše: Bečkerečka štedionica nalazi se u uskoj interesnoj zajednici sa Hrvatskom sveopštom kreditnom bankom u Zagrebu tako, da se može smatrati kao njezina afilijacija.

Ranije iznosila je glavnicu 500 hiljada kruna, a 1910. godine povišena je na 1 milion kruna, što bi danas prema kursnoj vrednosti odgovaralo glavnici od punih 11 miliona dinara, dok iznosi sada svega 1 milion dinara (povišena 1921. godine). Glavnica je podeljena na 12.500 komada na ime glasećih akcija od po 80 dinara.

Pored svih uobičajenih bankarskih poslova učestvuje banka i kod Tehničkog i električnog akcionarskog društva „Volta“ u Bečkereku i to u ortakluku sa Opštom privrednom bankom. „Volta“ je osnovana 1919. godine, ima glavnicu od 250 hiljada dinara i daje poslednjih godina 6% dividendu.

Kretanje bančnih poslova najbolje nam ilustrira upoređenje glavnih bilansnih pozicija za poslednje četiri godine, koje daje sledeću interesantnu sliku:

Račun izravnanja

Aktiva	1927.	1928.	1929.	1930.
	u hiljadama dinara			
Blagajna	1.232	1.674	1.328	1.222
Žiro i pošatnska štedionica	366	318	414	727
Potraživanja kod novč. zav.	2.221	3.031	3.040	7.563
Hartije od vrednosti	1.160	1.169	1.162	1.181
Efekti pensionog fonda	30	30	30	30
Menice	15.575	18.511	18.521	20.721
Dužnici	5.449	4.812	5.263	4.106
Bančina zgrada	46	46	46	46
Garantije i t. d.	542	527	460	510
Hipotekarni zajmovi	18	12	5	—
Pasiva				
Glavnica	1.000	1.000	1.000	1.000
Rezervni fondovi	453	496	545	600
Ulozi	23.456	25.744	27.161	32.852
Poverioci	1.041	2.252	935	903
Čista dobit	147	148	183	183
Zbir bilansa	26.833	30.308	30.501	36.326

Račun gubitka i dobitka.

Rashodi				
Plate, troškovi	508	847	799	767
Porezi	192	42	34	46
Kamata	1.657	1.962	2.188	2.116
Razno	—	—	5	5
Čista dobit	147	148	183	183
Prihodi				
Prenos dobiti	3	3	5	5
Kirije	39	39	39	60
Kamata i provizije	2.463	2.957	3.166	3.053
Zbir prihoda ili rashoda	2.505	3.000	3.209	3.118

U toku poslednje tri godine je zbir bilansa porastao za 10 miliona na 36.3 miliona dinara. Najjači je od 1927. na 1928. i od 1929. na 1930. godinu, dok je u 1928. i 1929. godini ostao nepromenjen. Ovo rapidno jačanje zbira bilansa je posledica znatnog priliva uloga koji u ranijim godinama iznosi stalno oko dva miliona godišnje a u 1930. godini, kad već postoje svi znakovi opšte depresije, ulozi su porasli za skoro šest miliona dinara na 32.85 miliona. Taj pojav može objasniti jedino činjenicom, da su komitenti bančini kod drugih zavoda podizali uloge i plasirali ih u Bečkerečku štedionicu, koja uživa zbog

svoje veze sa Hrvatskom sveopštom kreditnom bankom u Zagrebu optimum poverenja. Da štedionica nije imala svoje veze u Zagrebu ona bi teško našla povoljnu mogućnost solventnog i likvidnog plasiranja svih tih uloga. Vidimo, da je u 1930. godini Sveopšta kreditna banka preuzela preko 7.5 miliona dinara, a štedionica ih iskazuje kao potraživanje kod novčanih zavoda.

Upoređeno sa glvnicom od 1 miliona dinara, odnos tuđih sretstava prilično je nepovoljan (1 ka 33) i da ne postoji porodična veza sa velikom zagrebačkom bankom, štedionica bi ozbiljno morala ventilirati pitanje povećanja sopstvenih sretstava.

Poverioci iznose nešto preko 900 hiljada dinara nepromenjeno već dve poslednje godine, pošto su 1929. godine zbog priliva uloga reducirani za 1.35 miliona dinara. Reeskontni kredit banka ne iskorišćava.

Glavnica i rezerve iznose krajem 1930. godine 1.6 miliona (sa dotacijama rezervama iz čiste dobiti 1.63 miliona dinara) a tuđa sretstva 33.74 miliona — obrtni kapital dostiže dakle 36.3 miliona. Raspoređen je na sledeće pozicije: 20.72 miliona dostižu menični krediti, koji su prema ranijim godinama povećani za preko 2 miliona, dok su dužnici po tekućim računima smanjeni za preko 1 milion na 4.1 mil. din. Svi ovi krediti su hipotekarno obezbeđeni, dakle u pogledu boniteta prvoklasni. Potraživanja kod novčanih zavoda o kojima je već bilo govora, porasla su u 1930. godini za 4.5 miliona na 7.56 miliona dinara a predstavljaju bančinu rezervu likviditeta. Gotovina je dvaputa veća od glavnice. Relativno znatan je također i stok hartija od vrednosti, koji, zajedno s efektima pensionog fonda (30 hiljada) iznosi oko 1.2 miliona dinara, već nekoliko godina nepromenjeno. Čisti hipotekarni zajmovi, koji su još 1927. godine iskazani sa 18 hiljada dinara a koji se postepeno likvidiraju, u 1930. godini više nisu iskazani. Priličnu tihu rezervu predstavlja i bančina zgrada, koja je bilansirana sa 46 hiljada dinara a koja je na kirijama u 1930. godine dala prihod od 60 hiljada dinara.

Obaranje kamatne stope je smanjilo prihode i rashode po kamatama, uprkos znatno većih tuđih sretstava; kod rashoda smanjenje iznosi 72 hiljade a kod prihoda 113 hiljada kod ukupnog iznosa od 3.05 miliona. Relativno niski su porezi, sa 46 hiljada dinara, ali su prema 1929. godini ipak povećani. Pohvalno je također smanjenje plata i troškova.

Čista dobit iskazana je kao i 1929. godine sa 183 hiljade dinara a podeljena je na sledeći način: na ime 12.5% dividende dato je 125 hiljada dinara, rezervnom fondu 18 hiljada dinara, pensionom fondu 12 hiljada na ime tantijeme 23 hiljada a na novi račun preneto je 4894 dinara.

U upravi Vel. Bečkerečke štedionice se nalaze sledeća gospoda: Imre Bak, generalni direktor; Koloman Ervin, Dr. Alfred Felner, Dr. Emil Gavrilica, Imre Jakobčić, Rudolf Kalaj, Dr. Luka Mijajev, Milivoj Crnadak, Nikola Nikolić i Bela Somlo.

Пошаљите претплату за 1932 годину!

Ш И Р И Т Е

„НАРОДНО БЛАГОСТАЊЕ“

Југославенско индустријско и трговачко д. д. Загреб

Рачун изравнања на дан 31. децембра 1930. год.

Активна			Пасива	
	Динара		Динара	
Творничке зграде	1,306.606'20	Дионичка главница	1,250.000'—	
Стројеви	1,695.312'90	Повериоци	12,407.116'63	
Инвентар	288.474'41			
Благајна	25.867'61			
Каменолом	3,102.476'56			
Складиште	4,193.932'50			
Дужници	2,468.058'12			
Губитак у год. 1929.	580.666'87			
Одбив добитак у 1930. г.	4 278'54 576.388'33			
	Укупно 13,657.116'63		Укупно 13,657.116.63	

Рачун губитка и добитка на дан 31. дец. 1930. год.

Расходи		Приходи	
	Динара		Динара
Твориичке зграде (отпис 5%)	68.768'75	Бруто добитак	951.419'21
Инвентар (отпис 5%)	15.182'85		
Стројеви (отпис 10%)	188.368'10		
Путни трошак	66.687'50		
Осигурање	25.478 40		
Текући трошак	79.928'06		
Порез и пристојбе	115.357'76		
Берива	387.369'25		
Чисти добитак у год. 1930.	4.278'54		
	Укупно 951.419'21		Укупно 951.419'21

У П Р А В Н И О Д Б О Р

Н А Д З О Р Н И О Д Б О Р

Велико-бечкеречка штедионица, Велики Бечкерек

Активна	Рачун изравнања на дан 31. децембра 1930. године		Пасива
	Динара		Динара
Благајна	1,222.303'—	Главница	1,000.000'—
Жиро и Пошт. штедионица	727.784'—	Резервни фонд	268.000'—
Потраживања код новч. завода	7,563.587'—	Фонд за смањ. вредности	10.284'—
Хартије од вредности	1,182.685'—	Фонд за курсне разлике	36.292'—
Ефекти пензионог фонда	29.719'—	Пензиони фонд	286.000'—
Менице	20,721.461'—	Улози на штедњу	32,852.141'—
Дужници	4,106.600'—	Повериоци	903.153'—
Валуте и девизе	216.342'—	Неподигнута дивиденда	15.695'—
Банчина непокретност	46.504'—	Гарантије, остављачи остава и т.д.	510.000'—
Гарантије, остава и т. д.	510.000'—	Преносне позиције	262.402'—
		Чиста добит	183.048'—
	Укупно 36,326.985'—		Укупно 36,326.985'—

Расходи	Рачун губитка и добитка на дан 31. дец. 1930. год.		Приходи
	Динара		Динара
Плате и трошкови	767.982'—	Пренос добити	4.944'—
Порези	46.156'—	Принос непокретности	60.000'—
Камата	2,116.390'—	Камата, провизије и т. д.	3,053.632'—
Разно	5.000'—		
Чиста добит	183.048'—		
	Укупно 3,118.576'—		Укупно 3,118.576'—

Фабрика кожа Франц Вошњак и синови д.д. Шоштањ

Активна	Рачун изравнања на дан 31. децембра 1930. год.		Пасива
	Динара		Динара
Благајна	129.705'—	Главница	12,000.000'—
Поштанска штедионица	109.967'—	Резервни фонд	486.902'—
Дужници	21,855.410'—	Специјална резерва	324.601'—
Предујмови	255.971'—	Пензиони фонд	500.000'—
Роба	23,200.119'—	Разни фондови	6,500.000'—
Непокретности	200.000'—	Фонд за осигурање	3,500.000'—
Инвентар	411.135'—	Повериоци и пасивне менице	22,086.679'—
		Чиста добит	764.125'—
	Укупно 46,162.307'—		Укупно 46,162.307'—

Губитак	Рачун губитка и добитка на дан 31. дец. 1930. год.		Добитак
	Динара		Динара
Отписи	88.615'—	Приходи од производње	1,721.227'—
Порези	906.223'—	Пренос добити	27.736'—
Чиста добит	764.125'—		
	Укупно 1,758.963'—		Укупно 1,758.963'—

Босанска Солвај творница д. д. - Лукавац

Рачун изравњања на дан 31. децембра 1930. године.

Актива		Пасива	
	Динара		Динара
Земљишта	1,970.965'—	Дионичка главница	80.000.000'—
Зграде	15,694.144'—	Резервни фонд	7,943.402'—
Маш. и апар.	26,264.268'—	Резервни фонд за штете од промене вредности валуте	3,000.000'—
Транс. сред.	1,658.915'—	Кредитори	12,125.848'—
Мобилије	909.998'—	Неисплаћене дивиденде	1.600'—
Сировине и готови фабрикати	12,272.721'—	Преносне ставке	75.111'—
Дебитори	59,854.894'—	Добитак	16,297.713'—
Благајна	71.996'—		
Ефекти	85.921'—		
Преносне ставке	659.852'—		
Укупно	119,443.674'—	Укупно	119,443.674'—

Губитак		Рачун губитка и добитка на дан 31. дец. 1930. год.		Добитак	
	Динара		Динара		Динара
Амортизација	5,364.162'—	Пренос добитка 1. јануара	415.046'—		
Чисти добитак	16,297.714'—	Бруто-добитак од фабрикациије	19,942.818'—		
		Камати	1.304.012'—		
Укупно	21,661.876'—	Укупно	21,661.876'—		
У П Р А В Н И О Д Б О Р			Н А Д З О Р Н И О Д Б О Р		

Union des Usines et des Exploitations Forestières de Nasic S. A. - Genève

Рачун изравњања на дан 31. децембра 1930. године.

Актива		Пасива			
	у швајц. францима		у швајц. францима		
Хартије од вредности	14,200.000'—	Главница	22,280.000'—		
Лужници	19,465.271'54	Резервни фонд	1,417.547'44		
Преносна актива	34.349'05	Ванредни резервни фонд	2,092.849'32		
		Повериоци	1,362.870'57		
		7% зајам у енгл. фунтима	5,000.000'—		
		Неисплаћена дивиденда	23.022'70		
		Чиста добит са преносом	1,523.330'56		
Укупно	33,699.620'59	Укупно	33,699.620'59		
Губитак		Рачун губитка и добитка на дан 31. децембра 1930. године.		Добитак	
	у швајц. францима		у швајц. францима		у швајц. францима
Порези	89.058'60	Пренос добити	333.506'79		
Општи трошкови	80.341'44	Приходи	1,814.943'37		
Камата	92.944'96				
Камата 7% зајма	362.774'60				
Добит на диспозицији	1,523.330'56				
Укупно	2,148.450'16	Укупно	2,148.450'16		